

Länsstyrelsen
Värmland

Regional utveckling
Kristina Rebane

YTTRANDE

Datum
2022-12-12

Sida
1(6)
Beteckning
420-7407-2022

m.remissvar@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen Värmlands remissvar angående PM 2022:10 - Förslag som leder till näringslivets klimatomställning (M2022/01828)

Ert diarienummer: M2022/01829

Sammanfattning

Länsstyrelsen Värmland (nedan kallat Länsstyrelsen) vill framföra följande synpunkter vilka kan sammanfattas enligt punkterna nedan.

- Länsstyrelsen ställer sig övergripande positiv till de förslag på styrmedel och rekommendationer som presenteras i rapporten Näringslivets klimatomställning M2022/01829, dock med förbehåll av att ambitionsnivån i många fall behöver öka, samt att det behövs ytterligare förslag då det saknas flera kostnadseffektiva, relevanta och offensiva förslag som är viktiga för att nå målen.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik.
- Länsstyrelsen saknar det regionala perspektivet i rapportens förslag, inbegripet den regionala legala ingången till näringslivets klimatomställning och den regionala nivån som en samlande kraft i näringslivets klimatomställning.
- Länsstyrelsen har inte haft möjlighet till en djupare analys av åtgärdsförslagen och rekommendationerna och om deras enskilda potential respektive om den sammanlagda utsläppsreducerande potentialen är tillräcklig för att nå uppsatta klimatmål. Länsstyrelsen väljer därför att avstå från att lämna synpunkter ur den aspekten.

Länsstyrelsens synpunkter på rapportens förslag

Generella synpunkter

Länsstyrelsen vill betona att det mot bakgrund av det allvarliga läget i klimatförändringen är av yttersta vikt att den kommande klimatpolitiska handlingsplanen blir kraftfull med fokus på acceleration. Det gäller dels insatser som kan bidra till utsläppsminskningar i närtid så att 2030-målen nås dels strategiska insatser som behöver genomföras nu för att skapa förutsättningar för fortsatt minskade utsläpp bortom 2030.

Länsstyrelsen bedömer att förslagen i rapporten om näringslivets klimatomställning inte är tillräckliga styrmedel för att nå målen, det behövs en ökad ambitionsnivå samt det saknas flera kostnadseffektiva, relevanta och offensiva förslag som är viktiga för att nå målen.

Den regionala legala ingången i näringslivets klimatomställning är väsentlig men saknas i rapportens förslag. Det är relevant att lyfta länsstyrelsernas rådighet att via miljöbalken bidra till klimatomställningen.

Länsstyrelsen anser att det är en brist att inte Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen har varit involverade och delaktiga i framtagandet av förslagen. En trygg och robust energiförsörjning ger goda förutsättningar för näringslivets utveckling. En ökad elektrifiering av samhället ökar inte minst näringslivets behov av en robust elförsörjning och en utvecklad elberedskap. Länsstyrelsen vill betona att det även finns en risk och sårbarhet i att det svenska energisystemet genomgår en transformation mot ökad elektrifiering.

Ökad elproduktion i närtid, inom de närmaste åren, är betydelsefullt för industrins behov, omställning och elektrifiering. Ett ensidigt fokus på planerbar kraft riskerar att satsningar och styrning mot andra fossilfria och förnybara energialternativ förskjuts framåt. Detta vore olyckligt då det minskar utrymmet för nyetableringar och expansion inom industrin under det kommande decenniet och minskar möjligheten att nå nationella och regionala klimatmål.

3.1 Elektrifiering

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utreda styrmedel som underlättar användning av spillvärme och bedömer att en styrning till ökad tillvaratagande av spillvärme har potential att bidra till resurseffektivitet, konkurrenskraft och energieffektivisering. Förslaget kan medverka till innovation och utveckling av ny teknik och är även i linje med ambitionerna och den utpekade riktningen i energi- och klimatstrategi för Värmland och mål i Agenda 2030.

Länsstyrelsen delar lägesbilden av att målet om att effektivisera Sveriges energianvändning med 50 procent fram till 2030 (basår 2005) inte kommer att nås med dagens förutsättningar och styrmedel. Det krävs en högre ambitionsnivå för att öka takten, där avstamp bör tas i den nationella Elektrifieringsstrategins konkreta åtgärder för att kunna elektrifiera Sverige.

Länsstyrelserna har genom styrmedel via miljöbalken möjlighet att bidra till ökad energieffektivisering inbegripet energikonvertering. Det är viktigt i sammanhanget att ekonomiska styrmedel finns tillgängliga i ett långsiktigt perspektiv, där framför allt Industriklivet och Klimatklivet är väsentliga för näringslivets klimatomställning.

När det gäller rapportens rekommendation om att utöka nätverken för energileverantörer nämns inte den regionala nivån. Den regionala nivån är högst relevant och här har länsstyrelserna en roll för att hålla ihop den regionala motorn, där samverkan, nätverksbyggande och upprätthållande av nätverk mellan nätägare och andra regionala aktörer är centralt.

3.2 Markanvändning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utreda målsättningarna om cirkulär ekonomi, dock behöver ambitionen öka med tydligare styrmedel.

Länsstyrelsen ser att det är betydelsefullt att införa styrmedel genom en kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Vidare anser Länsstyrelsen att styrmedel bör riktas till VA-sektorn för att öka cirkulationen av fosfor och kväve.

3.3 Konstruktioner och bostäder

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att införa ett investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader respektive att utreda hinder för klimateffektivt nyttjande av befintligt byggbestånd.

Det är positivt att förslagen omfattar befintliga byggnader, dock anser Länsstyrelsen att ambitionsnivån behöver öka. Det är en brist att det endast finns två förslag på styrmedel för klimatomställning inom området konstruktioner och bostäder. Länsstyrelsen saknar styrmedel för exempelvis hårdare energikrav i byggnader, krav på solceller vid nybyggnation, reglering av högsta tillåtna effektuttag i en byggnad samt styrmedel för cirkulär ekonomi inom byggprocessen.

Länsstyrelsen anser även att det finns behov av att utreda styrmedel med målsättningen att stimulera till innovation och övergång till nya tekniska lösningar för nyuppförda byggnader. En sådan utredningen ska ge svar på adekvata styrmedel för hur byggnader kan uppföras och utrustas med ett utförande som möjliggör anpassning till ny teknik utan större ombyggnationer. Det gäller främst teknik som är sannolik och redan tillämpad, om än inte ännu på bred front. Det kan gälla takkonstruktioner som enkelt kan förses med solpaneler i det fall fastighetsägaren önskar eller om krav ställs på detsamma, även om det i byggskedet inte är ett alternativ. Detsamma kan gälla dimensionering för cykelförråd som kan hantera ökad efterfrågan på cykelkärror och lådcyklar, laddning av el-cyklar, återvinning av hushållsavfall, konstruktioner för regnvattenuppsamling med mera.

I rapporten beskrivs utmaningar och hur korrekta lönsamhetskalkyler är svåra att få till när kunskapen om tillgänglig teknik brister. Följden blir att nyttan av ny teknik underskattas. En lösning uppges kunna vara att öka information och kunskap. Länsstyrelsens erfarenhet är att information sällan är en bristvara. Det är främst information omsatt i praktisk erfarenhet och praktisk kunskap som ger effekt. Att genom lämpliga styrmedel stimulera till erfarenhet och kunskap, exempelvis genom pilotprojekt, kan vara ett sätt att skapa incitament att våga välja nya tekniska lösningar inom branschen.

Det finns en osäkerhet och sårbarhet mot bakgrund att måluppfyllelsen av satta etappmål för bygg- och anläggningssektorn att nå netto noll-utsläpp av växthusgaser 2045 (50 procents utsläppsminskning till 2030 jämfört med 2015, och 75 procent till 2040) bygger på att alla aktörer i hela värdekedjan ställer om. Det framgår dock inte hur detta ska ske och Länsstyrelsen är tveksam om prognosen är realistisk, mot bakgrund av kända osäkerheter i andra sektors bedömningar av måluppfyllelse. Länsstyrelsen anser att det

hade varit önskvärt om rapporten bättre beskrev vägen till ett sådant resultat, där olika scenarier belyser när exempelvis tekniska innovationer inte går i önskad takt, eller där råvarubrist eller hög konkurrens om densamma är ett faktum.

Länsstyrelsen anser att den lokala och regionala nivån är högst relevant då det finns behov av en regional motor för omställning av byggnadsbeståndet och det hade därför varit betydelsefullt att tydligare lyfta den lokala och regionala aspekten i rapporten.

3.4 Industri

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att slopa elskattenedsättning för datahallar respektive att utreda CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft.

Länsstyrelsen konstaterar att industrins potential att bidra till klimatomställningen är stor både nationellt och regionalt. Det hade därför varit relevant med ytterligare kostnadseffektiva förslag för industrins klimatomställning.

Länsstyrelsen anser att det fortsatt behövs styrmedel i form av stöd till energikartläggningar och miljöstudier samt konkreta klimatinvesteringar via Industriklivet och Klimatklivet. För att stödja industriföretag att bli mer cirkulära och minska materialförbrukningen behövs stöd för kartläggning av effektivare användning av material och kartläggning av strömmar av material. Det behövs styrmedel för att nå mera cirkulära system och industriell symbios, vilka kan skapa nya hållbara affärsmodeller och regional utveckling.

3.5 Förbränning av plast

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att utreda nationell kvotplikt respektive utreda miljö - och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning.

Länsstyrelsen sammantagna bedömning är att förslagen kan medverka till att skapa en marknad för återvunnen eller biobaserad plast på ett sätt som både ökar efterfrågan och utbudet av den sortens plast samt att en infrastruktur för effektiv och ökad materialåtervinning av plast kan ge en efterfrågan på återvunnet kvalitativt material.

Plastanvändning är en komplex fråga där det finns en stor potential i att minska mängden jungfruligt fossilt plastavfall som går till förbränning. Länsstyrelsen ser behov av ytterligare styrmedel och incitament för minskad plastförbränning, minskad plastanvändning och minskat plastberoende. En skärpt lagstiftning och ökade krav samt stöd inom offentlig upphandling är relevant. Här är den lokala och regionala nivåns rådighet och handlingsutrymme är viktig för att nå resultat och framgång.

4.1 EU-politiken som grundförutsättning

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt med politisk långsiktighet och förutsägbarhet. Om de nationella klimatmålen ändras riskerar det att skapa osäkerhet för olika branscher och undergräva satsningar som ger både minskad klimatpåverkan och konkurrensfördelar för svensk industri. Länsstyrelsen ser att Sverige fortsatt bör ha en långsiktig ambitiös klimatpolitik och vara föregångare. Som föregångare kan Sverige att ta tåten i omställningen och inspirera andra nationer att ta efter. Sverige som ett utvecklat ingenjörsländ, med teknik som andra länder kan ha nytta av, gynnas av export av grön teknik, det ger hållbar utveckling i alla dimensioner.

Förslaget om att justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anpassas till EU-nivå är inte ett förslag som gynnar klimatomställningen.

Länsstyrelsen noterar även att både Naturvårdsverket och Energimyndigheten är emot förslaget, vilket framgår av särskilda yttranden från respektive myndighet. Länsstyrelsen delar även Naturvårdsverkets synpunkt att förslaget ligger utanför Tillväxtanalys uppgift i det aktuella regeringsuppdraget.

4.3 Offentlig upphandling

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att tillsätta en myndighetsledd hubb/beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativ. Syftet är att påverka den svenska marknaden för cement och betongprodukter då den till stora delar är nationell. Dock anser Länsstyrelsen att området bör breddas till att omfatta även andra byggmaterial än de som specificeras i förslaget.

Förslaget gynnar Värmlands energi- och klimatstrategi, specifikt fokusområdet ansvarstagande konsumtion. Upphandling är ett strategiskt verktyg som har mycket stor potential att påverka den offentliga konsumtionen. För att nå klimatmålen behöver konsumtionsmönstren förändras och genom offentlig upphandling som strategiskt verktyg har den offentliga sektorn rollen att ta tåten i arbetet.

Byggnation och anläggning står för en stor del av den offentliga konsumtionens klimatpåverkan. Genom att välja rätt material och utformning kan klimatpåverkan och energianvändning ut ett livscykelperspektiv minimeras.

I regionens smarta specialiseringsstrategi är skoglig bioekonomi utpekad som spetsen, där satsningar inom ökad träbyggnation kan utgöra ett tillväxtområde för Värmland och bidra till regional utveckling. Byggnation i trä, istället för cement och betong, bidrar till att binda kol under lång tid. Ökade klimatkrav i offentlig upphandling ger grunden för ökad efterfrågan på hållbara byggnader och konstruktioner i trä.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med handläggare Kristina Rebane som föredragande. I beslutet har också avdelningschef Maria Hammarström och enhetschef Jörgen Persson medverkat.